

Samen thuis komen in taal!

De aanpak

In de opleiding Bachelor Pedagogie van het jonge kind worden jonge, enthousiaste mensen opgeleid tot pedagogisch coach. De afgestudeerden uit deze opleiding komen terecht in boeiende jobs als coördinator in de opvang van baby's en peuters of opvang van schoolkinderen, gezinsondersteuner, pedagogisch ondersteuner, coördinator in opvoedingswinkels of huizen van het kind, coördinator in jeugdwerk... Kortom, in iedere sector waar opvoeden en coachen belangrijk is, vinden studenten uit deze opleiding interessante uitdagingen!

Van bij de start van de opleiding is er bewust gekozen om geen Nederlands in het curriculum op te nemen. Toch bleek al heel gauw dat taal een belangrijke speler was in het verhaal van studiesucces en studierendement. De taalhindernissen zorgden niet alleen voor een lager studierendement maar creëerden ook een lagere motivatie, lager zelfbeeld bij sommige studenten. Daarom werd 1 jaar na de start van de opleiding een taalcoach onder de arm genomen die de studenten talig kon bijstaan. Gedurende enkele academiejaren bestond de taalcoaching naast het aanbieden van ondersteunende taallessen in alle opleidingsjaren ook uit individuele taalcoaching. Door de groei van de opleiding maar vooral door het geloof in de eigen taalkracht van de studenten, evolueerde de individuele taalcoaching naar een taalbuddyproject met de titel 'Samen thuis komen in taal'.

In 'Samen thuis komen in taal' wordt er gewerkt aan 5 doelstellingen:

1 Iedereen taalcompetent. Binnen de opleiding heerst er een sterk vertrouwen en geloof in de eigen taalkracht van de studenten. In plaats van te focussen op het taaldeficit van de student, wordt er bij het begin gefocust op het taaltalent van de student. Wat lukt jou goed? Waar ben je talig sterk in? Vanuit die kracht kunnen studenten niet alleen andere studenten bijstaan, maar kunnen ze ook de nodige motivatie vinden om te werken aan wat talig minder lukt, de taalwerkpunten.

2 Iedereen coach. De kracht van de peergroup kan en mag niet onderschat worden. Diverse studies tonen aan dat leren van peers niet alleen motiverend werkt maar ook zeer doeltreffend is. Studenten coachen andere studenten maar worden ook zelf gecoacht. De deelnemende studenten worden op een complementaire manier met elkaar verbonden. Dit wil zeggen: studenten zijn zowel taalgever als taalontvanger. Bij bepaalde topics vertrekken ze vanuit hun taalsterkte en zijn ze dus taalgever (vb. taaltopic inzetten van expressie), bij andere taaltopics vertrekken ze vanuit hun taalnood en zijn ze dus taalontvanger (vb. taaltopic structureren van teksten). Deze manier van werken sluit aan bij onze doelstelling iedereen taalcompetent en de waarderende leeromgeving binnen de Bachelor Pedagogie van het jonge kind.

3 Tijds- en plaatsonafhankelijk ondersteunen. Aangezien het project 'Samen thuis komen in taal' heel hard inzet op de eigen taalkracht en de taalcoaching van peers, is het heel belangrijk om binnen het project een hoge graad van autonomie te voorzien. Daarom wordt alle materiaal (theoretische kaders, oefeningen, testjes...) aangeboden via een digitale ondersteuningstool die alle studenten op elke plaats en om op het even welk moment kunnen raadplegen.

4 Duurzaamheid. We merken dat binnen het taalbuddyproject er duurzame contacten ontstaan. Omdat de digitale ondersteuningstool bestaat uit materiaal helemaal op maat van de opleiding, zijn studenten geneigd om gedurende hun hele opleiding elkaar te ondersteunen met taken, papers, presentaties etc.

5 Waardering. Binnen de opleiding Pedagogie van het jonge kind zijn de coachende vaardigheden een belangrijk onderdeel. We leiden immers de studenten op tot pedagogisch coach! Daarom is het oefenen in waarderend coachen een mooie extra in dit taalbuddyproject.

Bij de start van het taalbuddyproject is er gekozen om meteen samen te werken met de studenten. Een 42-tal studenten stelde zich kandidaat om pionier te zijn en samen met de taalcoach het digitaal taalhuis te ontwerpen. We wilden immers niet zomaar enkele relevante oefeningen bij elkaar brengen. Neen, we wilden een taalhuis echt op maat van de PJK-student! Wat zijn prioritaire taalnoden? Welke taaltopics moeten zeker aan bod komen en op welke manier? Op die manier sluit de aangeboden taalondersteuning onmiddellijk aan bij de ervaren taalnoden. Dit maakt dat er gericht kan gewerkt worden (taalsucces) en er ook een grote motivatie is bij de studenten om het digitaal huis 'binnen' te gaan.

Met een werkvorm (de thermometeroefening) werden de inhoud van de 10 taalkamers van het taalhuis geselecteerd. De oefening leverde geen verbazende resultaten op, maar toch was het heel belangrijk om te vertrekken vanuit de noden van de studenten. Ze voelden zich onmiddellijk aangesproken en hadden al heel wat ideetjes!

De 10 taalkamers op een rijtje:

1 Structureren: Hoe begin je aan een tekst? Hoe kun je een tekst goed opbouwen zodat de lezer je verhaal duidelijk kan volgen?

2 Correcte en aantrekkelijke zinnen: Wat is schrijftaal? Wat is spreektaal? Hoe kunnen we aantrekkelijke en correcte zinnen schrijven zonder constant in herhaling te vallen?

3 Direct en actief schrijven: Hoe maak ik mijn tekst/examenantwoord korter zonder de essentie te verliezen?

4 Expressie: Hoe kunnen we speelse zinnen schrijven? Hoe kunnen we intonatie, mimiek en drama inzetten om ouders en kinderen te boeien? Hoe kunnen we meer durven?

5 Geargumenteerd schrijven: Hoe kunnen we onze standpunten tekstueel duidelijk maken? Wat zijn goede argumenten en hoe moeten we op een correcte manier refereren?

6 Werkwoorden: D of T? Verlos ons!

7 Die-dat: Help ons uit die nood!

8 Correcte woordkeuze: Hoe kunnen we dezelfde boodschap op een andere, meer inspirerende en rijkere manier verwoorden?

9 Structuuraanduiders: Waarom zouden we deze schrijven? Wanneer zijn ze nodig in de tekst?

10 Mail etiquette: correcte, aantrekkelijke maar toch zakelijke mails kunnen schrijven.

Iedere taalkamer beschikt over een theoretisch kader dat de studenten samen kunnen doornemen.

Dit kan een inspirerend filmpje zijn en/of een ondersteunende powerpoint en/of een leerrijke tabel. Vervolgens kunnen de studenten samen de taalreflectievragen doornemen. Hoe staan zij ten opzichte van het topic? Op die manier kunnen ze elkaar beter en efficiënter coachen. Als derde worden er uiteraard telkens oefeningen met eventuele correctiesleutel aangeboden. De studenten kunnen zelf kiezen welke oefeningen ze doornemen en welke niet. Iedere taalkamer eindigt met een kleine zelfevaluatieopdracht. Wat nemen ze nu mee uit deze taalkamer voor hun eigen taalcompetentie?

Succesfactoren en lessons learned

Tijdens het ontwerpjaar kwamen de studenten uiteraard een paar keer samen. Wat werkt er nu en wat werkt niet? Wat hadden de studenten liever anders gezien? In één van de oefeningen kiest de taalbuddygroep voor een doorlopen taalkamer en geeft daarbij gericht bloemen (onderdelen die ondersteunend zijn, die prikkelend zijn, die goestinggevend zijn, die leuk zijn...) en lampen (onderdelen die minder ondersteunend zijn of gemiste onderdelen, onderdelen die niet prikkelend zijn of eerder storend werken...). In een tweede oefening reflecteert iedere deelnemer over het eigen leerproces aan de hand van een metingspijl (1-5). Wat is mijn taalplezier voor (doorlopen taalkamer) en wat is mijn taalplezier na (doorlopen taalkamer)? Idem voor taalcompetentie, taalsucces en coachingsvaardigheden.

Gegeven pluspunten (⊗ bloemen) – vanuit notities studenten

- In de filmpjes worden de regels duidelijk uitgelegd.
- Veel oefeningen, veel keuze.
- Je kan de oefeningen twee keer maken, tweede kans dus bij fout.
- Handig in gebruik.
- Aantrekkelijke aankleding. Leuk dat het een echt huis is!
- De student heeft zijn eigen leerproces in handen. Vb. je kiest welke kamer je doet, of je de kamer wel doet, welke oefeningen, wanneer ze je maakt...
- Taalreflectievragen zijn persoonlijk geformuleerd, soms met leuke weetjes. De vragen doen nadenken waarom het wel of niet lukt.
- Fijn dat er soms meerdere manieren zijn om de theorie door te nemen: filmpje of tabel of lijnboek...
- Goed dat we actief aan de slag moeten bij 'Wat neem ik mee?'
- Goed dat we een voorbeeldreflectie hebben (good practice).

Gegeven aandachtspunten (⊗ lampen) – vanuit notities studenten

- Er mogen nog meer linken gemaakt worden met de taken die we moeten doen (pragmatische insteek – return on investment).
- Het zou leuker zijn mocht de correctiesleutel niet zo dicht bij de oefeningen staan. Motiveert minder als je ook al de oplossingen ziet.
- Doordat er geen afgesproken tijdsplan is en er geen deadlines zijn, is het soms moeilijk om samen te komen met de buddygroep.
- Soms zijn de theoretische filmpjes te lang.
- Nu is er weinig contact met de medestudenten doordat alles digitaal is. Het zou leuk zijn om een forum te hebben waar je je ervaringen kunt delen of vragen kunt stellen. Op die manier word je meer gemotiveerd om een nieuw werkmoment te plannen.
- We weten niet hoe lang een taalkamer duurt. Het zou goed zijn om een tijdsinschatting te hebben per taalkamer. Doorlopen tijdsbalk?

Deze laatste info werd zeer ter harte genomen door de taalcoach en daar waar bijstellingen konden, werden ze verwezenlijkt. Zo heeft iedere taalkamer nu een zandlopertje met een geschatte tijdsinvestering, zijn de correctiesleutels verborgen onder linken, zijn er nog meer linken gemaakt met specifieke oefeningen vanuit de opleidingsonderdelen en zijn de filmpjes ingekort tot maximaal 7 minuten.

Een aandachtspunt is ongetwijfeld ook de ondersteuning die studenten toch nodig hebben bij dit project. Ja, ze hebben alle materiaal in handen en ja ze mogen kiezen waar en wanneer maar door de drukte van het academiejaar, door zoveel andere dingen, komen sommige taalbuddygroepen niet zo vaak samen. Daarom is het geen overbodige luxe om toch een 'kleine stok achter de taaldeer' te zetten. De ervaring heeft dus geleerd om na de opstart bij het begin van het

academiejaar, de studenten eens tussentijds samen te brengen in februari of maart. Door kort te bevragen naar leuke momenten en minder leuke momenten, is het niet zo moeilijk om appel te doen op de studenten. Wat hebben ze al kunnen doen? Nemen ze genoeg verantwoordelijkheid voor elkaar? En zo neen, zien ze mogelijkheden? Meer is niet nodig om even een boost te geven aan 'Samen thuis komen in taal'. In juni wordt er nog een afsluitend moment georganiseerd. Dit is niet alleen naar de student toe maar natuurlijk ook naar de inhoudelijke finetuning van het taalhuis toe. Er kan immers altijd gesleuteld, gewijzigd, veranderd worden... ook in een taalhuis!

Het hoopgevende aan 'Samen thuis komen in taal' is dat ALLE studenten aangeven dat ze baat hebben bij het taalhuis. Ja, het helpt echt! Enkele getuigenissen: "Motiverende oefeningen, vooral als je een score krijgt." "Bij onderzoeksontwerp bachelorproef kreeg ik al goede feedback op mijn taal, daar ben ik best wel trots op!" "Ik voel me wel al competenter maar het kan nog beter, er zijn nog mankementen." "Ik heb al een compliment gekregen dat mijn taal verbeterd is." "Ik voel me zelfzekerder in mijn taal!"

Ook het docententeam heeft baat bij dit taalondersteuningsproject. Zo zorgde de voorstelling van het digitaal taalhuis aan het docententeam Pedagogie van het jonge kind voor een positieve boost en groei in geloof van mogelijkheden taalondersteuning voor taalkwestbare studenten. Bovendien is er nu het gegeven dat ze in de toekomst taalkwetsbare studenten kunnen doorverwijzen naar het taalhuis waar veel mogelijkheden liggen voor iedere student om op eigen tempo en volgens eigen noden te kunnen werken aan taal als middel tot studiesucces. Ja, we gaan dus binnen de bachelor Pedagogie van het jonge kind voor iedereen ECHT taalcompetent!

Voor de toekomst zien we mogelijkheden om de inzichten uit 'Samen thuis komen in taal' te delen met andere hogescholen, universiteiten in Vlaanderen en Nederland, meer specifiek bijvoorbeeld via onze partnerschappen met hogescholen/universiteiten. Het digitaal taalhuis is innovatief op het vlak van: focussen op taal als motor voor studiesucces en maatschappelijk succes, digitale ondersteuning voor coaching, werken in buddygroepen van complementaire taalgevers en taalontvangers. Het project is tevens inspirerend voor organisaties die tijds-plaats-persoons onafhankelijke ondersteuningstrajecten willen aanbieden in functie van duurzaamheid, autonomie en zelfsturing en efficiënt omgaan met middelen. Ten slotte zien we de kracht van een tool op maat die het geloof in de groei van jongeren als vertrekpunt neemt als een waardevol model.